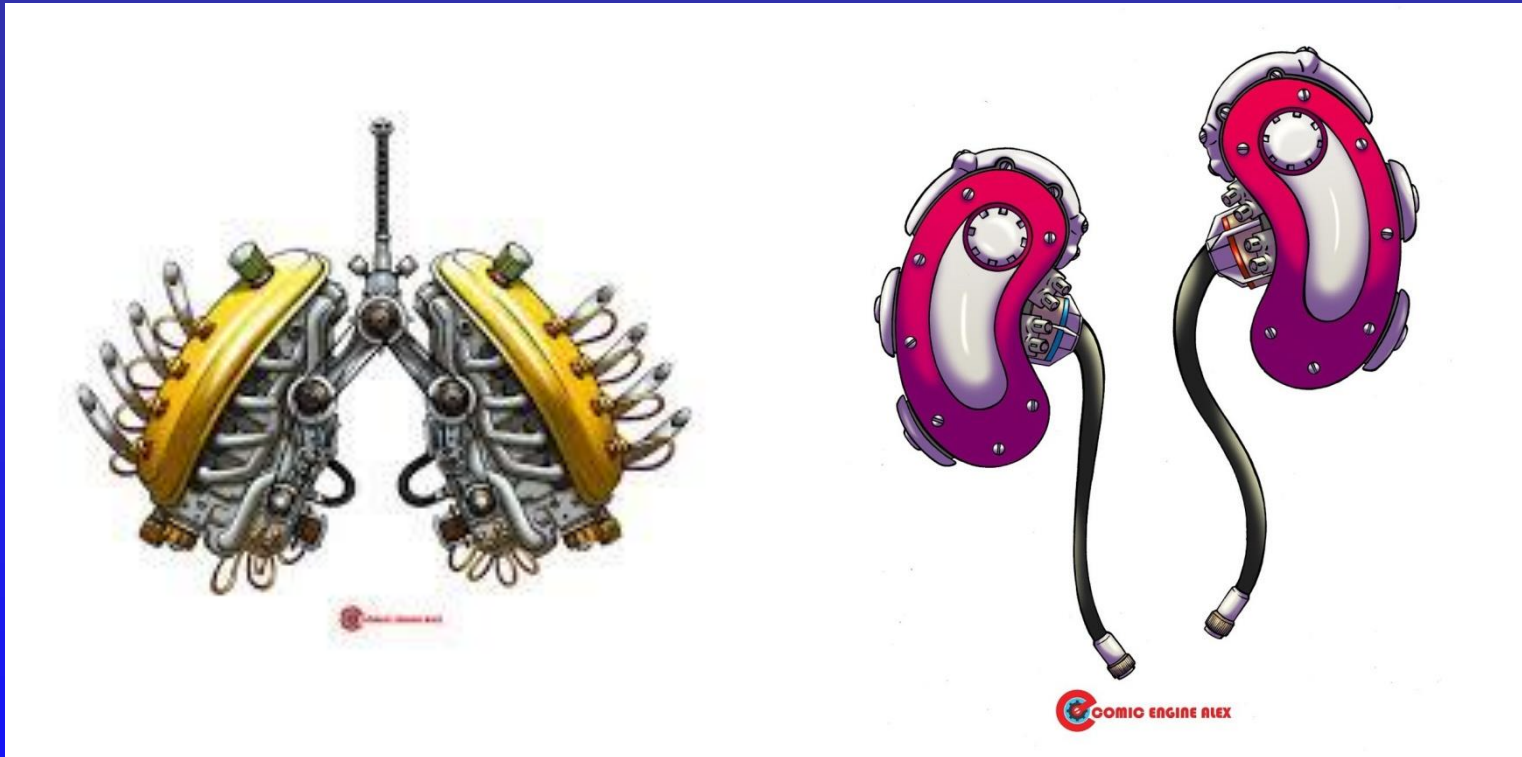

Παθοφυσιολογία και σημειολογία της αναπνευστικής αλκάλωσης

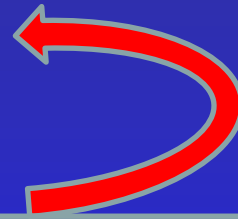
*Γεώργιος Τουλκερίδης,
Νεφρολόγος, Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας, Κύπρος*

Αναπνευστική αλκάλωση

- Διαταραχή της οξεοβασικής ισορροπίας, που χαρακτηρίζεται από χαμηλή $p\text{CO}_2$ και μία σχετική αύξηση του αρτηριακού pH
- Προκαλείται από ανισορροπία μεταξύ της παραγωγής CO_2 και της απομάκρυνσής του
- Η πρωτοπαθής υποκαπνία είναι συνώνυμος όρος
- Είναι κύρια διαταραχή της οξεοβασικής ισορροπίας, δηλαδή το μειωμένο CO_2 είναι η εκδήλωση κλινικής κατάστασης και όχι αντισταθμιστική αντίδραση στη μεταβολική οξέωση

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

• Αναπνευστικό κέντρο

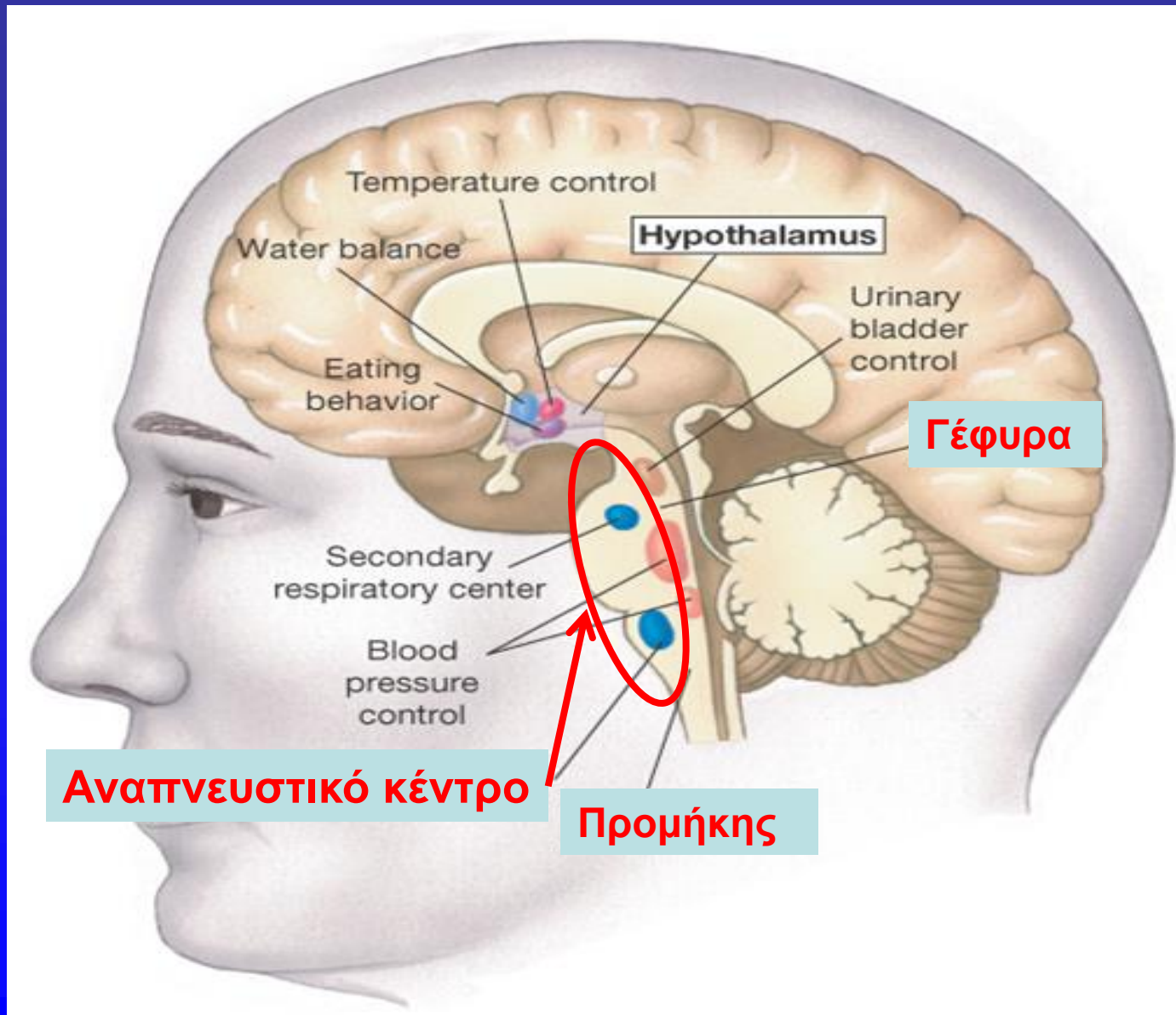

Διέγερση

• Υποδοχείς

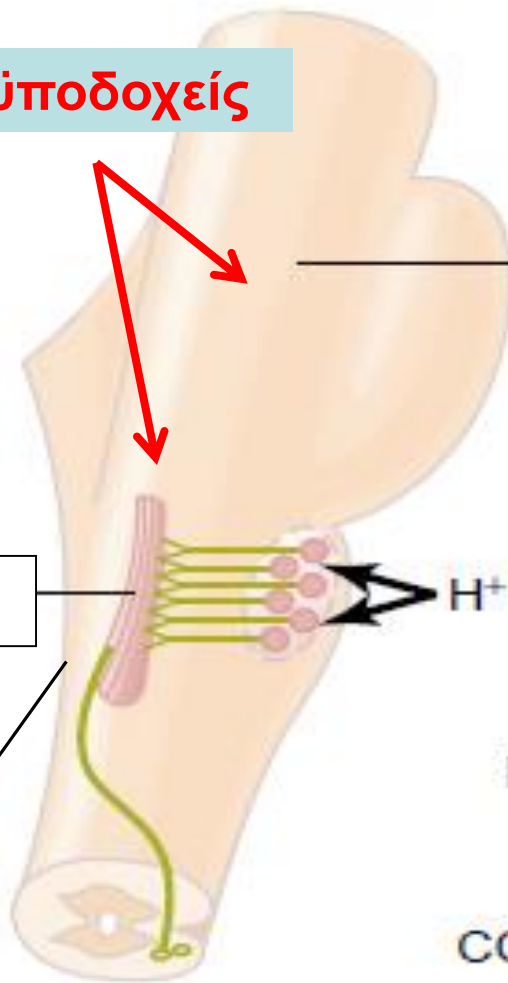
- Κεντρικοί Χημειοϋποδοχείς
- Περιφερικοί Χημειοϋποδοχείς
- Πνευμονικοί Υποδοχείς

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

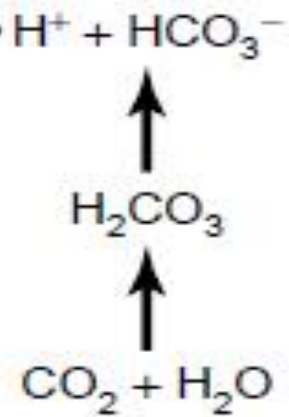
Κεντρικοί Χημειοϋποδοχείς

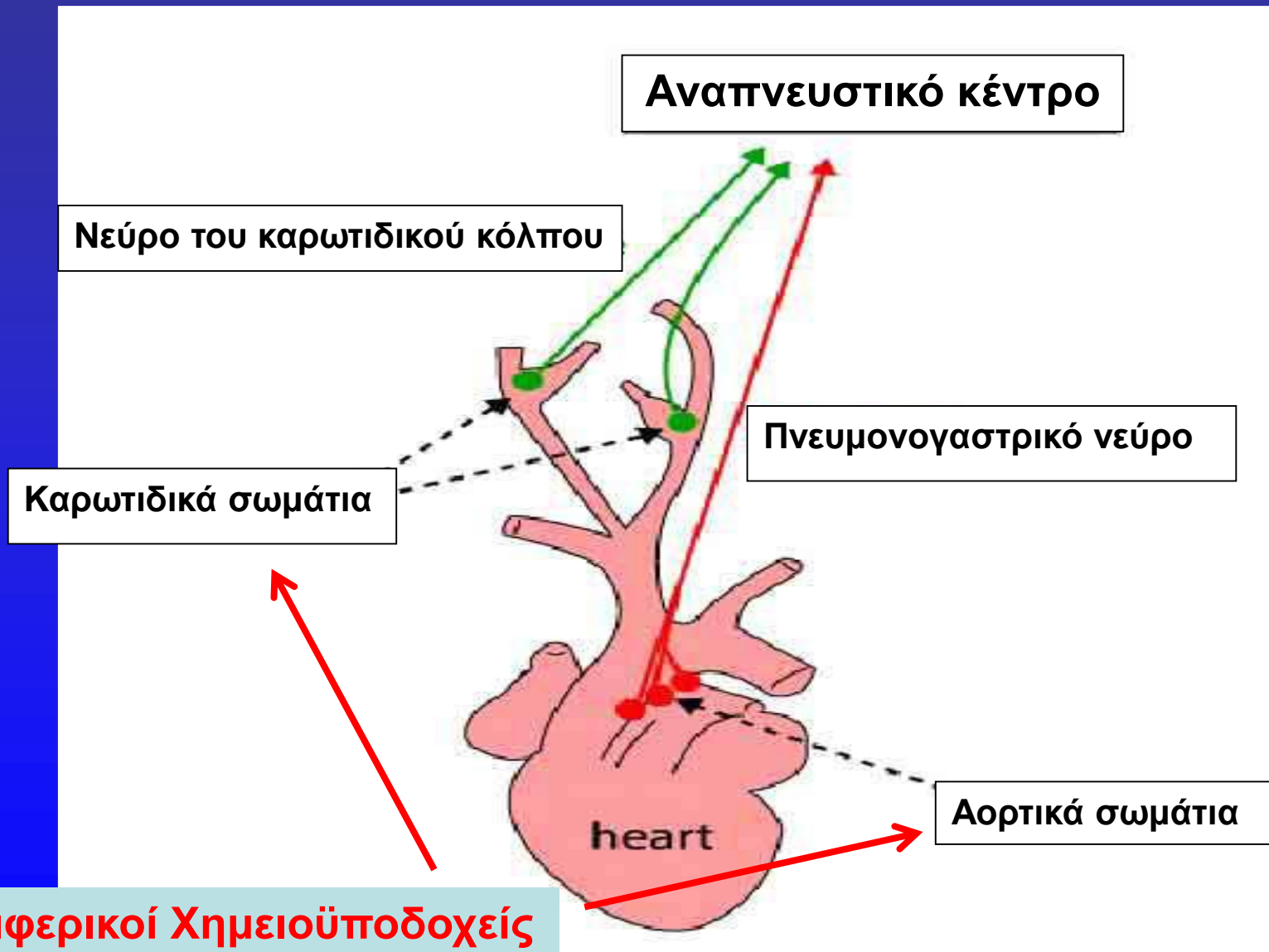
Χημειοεύαισθητη
περιοχή

Εισπνευστική περιοχή

**Εγκεφαλικό
στέλεχος**

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

Ενεργοποίηση υποδοχέων

● Κεντρικοί χημειοϋποδοχείς

- Αύξηση της $p\text{CO}_2$ και / ή μείωση του pH

● Περιφερικοί χημειοϋποδοχείς

- Αύξηση της $p\text{CO}_2$ και / ή μείωση του pH
- $p\text{O}_2 \leq 50 \text{ mmHg}$

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

Ενεργοποίηση υποδοχέων

Διέγερση αναπνευστικού κέντρου

Ενεργοποίηση αναπνευστικών μυών

Αύξηση κυψελιδικού αερισμού

Πτώση $p\text{CO}_2$ & αύξηση pH

Μείωση διέγερσης αναπνευστικού κέντρου

Στοιχεία φυσιολογίας της αναπνοής

Πνευμονικοί υποδοχείς

Τύπος υποδοχέα	Κατηγορία	Ερέθισμα	Αναπνευστικό αποτέλεσμα
Αργά προσαρμοζόμενος υποδοχέας (Slowly adapting receptor-SAR)	Τασεοευαίσθητος	Αύξηση του όγκου των πνευμόνων (π.χ. εμφύσημα)	Ο τερματισμός της εισπνοής, διευκόλυνση της εκπνοής, βρογχοδιαστολή
Ταχέως προσαρμοζόμενος υποδοχέας (Rapidly adapting receptor-RAR)	Τασεοευαίσθητος και χημειοευαίσθητος	Αύξηση και/ ή μείωση (π.χ. ατελεκτασία) του όγκου των πνευμόνων και χημικές ερεθιστικές ουσίες	Αυξημένη εισπνοή/δύσπνοια, ακανόνιστη εισπνοή και μείωση εκπνοής
Υποδοχείς C-ινών (πρώην υποδοχείς J)	Χημειοεύαίσθητοι	Ερεθιστικές ουσίες, φλεγμονή, συμφόρηση, πνευμονικό οίδημα, μικροεμβολή	Ταχεία, ρηχή αναπνοή, άπνοια (ταυτόχρονη χημική διέγερση)

Αναπνευστική αλκάλωση

$p\text{CO}_2 \approx \text{παραγόμενο CO}_2 + \text{εισπνεόμενο CO}_2 - \text{αποβαλλόμενο CO}_2$

$$p\text{CO}_2 = K \times V\text{CO}_2 / V_A$$

Όπου $V\text{CO}_2$ ο ρυθμός παραγωγής διοξειδίου του άνθρακα, V_A ο ρυθμός του κυψελιδικού αερισμού και K μία σταθερά

Αναπνευστική αλκάλωση

● Συνθήκες που προκαλούν αυξημένο κυψελιδικό αερισμό, χωρίς να έχουν ως ερέθισμα μία μειωμένη τιμή του pH, θα προκαλέσουν υποκαπνία που σχετίζεται με ποικίλο βαθμό αλκάλωσης

- Μέσω αναπνευστικού κέντρου και κεντρικών υποδοχέων
- Μέσω περιφερικών υποδοχέων
- Ιατρογενώς

Αναπνευστική αλκάλωση - Αίτια

Μέσω αναπνευστικού κέντρου και κεντρικών υποδοχέων

- **Εκούσιος υπεραερισμός**
- **Ψυχογενής:** Πόνος, κρίση πανικού, υστερική κρίση
- **Κεντρικός νευρογενής υπεραερισμός:** Εγκεφαλικά τραύματα, όγκοι, έμφρακτα
- **Ορμόνες:** ↑ προγεστερόνη εγκυμοσύνης, κίρρωση ήπατος
- **Λοιμώξεις:** Μηνιγγίτιδα, εγκεφαλίτιδα, σηψαιμία από gram (-) ή gram (+) βακτηρίδια
- **Θερμική υπέρπνοια:** Πυρετός, υπερθερμία
- **Τοξικότητα:** Σαλικυλικά, τοπιραμάτη

Αναπνευστική αλκάλωση - Αίτια

Μέσω περιφερικών υποδοχέων

- **Χημειοϋποδοχείς:** Υποξική πνευμονική νόσος, μεγάλο υψόμετρο
- **Πνευμονικοί υποδοχείς:** Πνευμονικό οίδημα, πνευμονία, ARDS, άσθμα, πνευμονική εμβολή, διάμεση ίνωση

Ιατρογενής

- **Μηχανικός αερισμός:** Υπέρμετρος μηχανικός αερισμός (τυχαίος ή θεραπευτικά για εγκεφαλική βλάβη από τραύμα)
- **Εξωσωματική απομάκρυνση CO₂:** Υπέρμετρη εξωσωματική απομάκρυνση CO₂

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

$$H^+ = 24 \times pCO_2 / [HCO_3^-]$$

- Ταχεία δράση ρυθμιστικών διαλυμάτων
- Μείωση της απομάκρυνσης των οξέων από τους νεφρούς

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

Οξεία αναπνευστική αλκάλωση
(10 min – 6h)

Ρυθμιστικά διαλύματα των πρωτεϊνών, των φωσφορικών και της αιμοσφαιρίνης

+ Αύξηση της παραγωγής γαλακτικού οξέος (ενεργοποίηση φωσφοροφρουκτοκινάσης των ερυθρών αιμοσφαιρίων)

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

Οξεία αναπνευστική αλκάλωση

- Μείωση HCO_3^- κατά 2 mEq/L για κάθε μείωση 10 mmHg της pCO_2 κάτω από τα 40 mmHg
- Μεταβολή $\text{pH} = 0,008 \times (40 - \text{pCO}_2)$

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

Χρόνια αναπνευστική αλκάλωση (> 8h)

- Μείωση της νεφρικής έκκρισης H^+ (με ταυτόχρονη μείωση της σύνθεσης των HCO_3^-)
- Αύξηση της απώλειας των HCO_3^- και μείωση της συγκέντρωσής τους στο αίμα
- Αποβολή φωσφορικών ως μονόξινια άλατα (↓ τιτλοποιήσιμης οξύτητας)
- Μειωμένη έκκριση NH_4^+
- Αύξηση της προσφοράς HCO_3^- στα άπω σωληνάρια και περιορισμένη δυνατότητας έκκρισης H^+
- Αδυναμία επαναρρόφησης όλης της διηθούμενης ποσότητας HCO_3^- με συνέπεια την αυξημένη αποβολή στα ούρα

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

Χρόνια αναπνευστική αλκάλωση

- Μείωση HCO_3^- κατά 5 mEq/L για κάθε μείωση 10 mmHg της pCO_2 κάτω από τα 40 mmHg (τα κατώτερα επίπεδα pCO_2 είναι 15 mmHg)
- Μεταβολή $\text{pH} = 0,017 \times (40 - \text{pCO}_2)$

Αναπνευστική αλκάλωση - Αντιρρόπηση

Χρόνια αναπνευστική αλκάλωση

- Η μοναδική αντιρρόπηση που είναι σε θέση να αποκαταστήσει πλήρως τα επίπεδα του pH
- Ολοκληρώνεται μέσα σε 36-72 ώρες

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

- Εξάρτηση από την ταχύτητα εγκατάστασης της νόσου που προκάλεσε την υποκαπνία και τη διάρκειά της
- Συχνά επισκιάζεται από τα κλινικά χαρακτηριστικά της νόσου
- Σημαντική είναι η σημειολογία εξαιτίας της υποξαιμίας
- Αυξημένη νοσηρότητα και θνητότητα, ιδιαίτερα όταν η $p\text{CO}_2 < 20-25 \text{ mmHg}$

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Αναπνευστικό σύστημα

- **Αναπνοές:** συχνές & βαθιές (συχνότητα μέχρι και 40 ανά λεπτό)
- **Βρογχόσπασμος:** η υποκαπνία αυξάνει τις αντιστάσεις των αεραγωγών
- **Πνευμονικό οίδημα:**
  - Αυξημένη μικροαγγειακή διαπερατότητα
  - Διαταραγμένη κυψελιδική επαναρρόφηση υγρού
- **Επιδείνωση συστηματικής οξυγόνωσης:**
  - Βρογχόσπασμος
  - Υποξική πνευμονική αγγειοσύσπαση→ αύξηση διαπνευμονικής παράκαμψης
- **Ιστική υποξία:**
  - Υποξαιμία (συχνότερο αίτιο αναπνευστικής αλκάλωσης)
  - Στροφή της καμπύλης αποδέσμευσης του οξυγόνου από την οξυαιμοσφαιρίνη προς τα αριστερά

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Καρδιαγγειακό σύστημα

- **Ανισορροπία μεταξύ μυοκαρδιακής προσφοράς και ζήτησης O_2 & αρρυθμίες**
- **Συσφικτικό αίσθημα στο στήθος, στηθάγχη και ισχαιμικές ηλεκτροκαρδιογραφικές αλλοιώσεις:**
  - Αγγειοσύσπαση των στεφανιαίων αρτηριών & μείωση της μεταφοράς O_2 στο μυοκάρδιο
  - Αύξηση μυοκαρδιακών απαιτήσεων σε O_2 διαμέσου αύξησης της καρδιακής συσταλτικότητας και των συστηματικών αγγειακών αντιστάσεων
- **Ανθεκτικές στη φαρμακευτική αγωγή καρδιακές αρρυθμίες:**
  - Απευθείας μυοκαρδιακή δράση
  - Δευτεροπαθώς στα πλαίσια της προκαλούμενης ισχαιμίας

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Κεντρικό νευρικό σύστημα

- Μειωμένη εγκεφαλική παροχή αίματος, εξαιτίας της αγγειοσύσπασης και της ιστικής υποξίας
- Η μείωση της ροής αίματος στον εγκέφαλο είναι 4% για κάθε mmHg μείωσης της $p\text{CO}_2$
- Θεραπευτικά σε περιπτώσεις ασθενών με εγκεφαλικό οίδημα (κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, νευροχειρουργικές επεμβάσεις, μηνιγγίτιδα ή εγκεφαλίτιδα)
- Μικρή διάρκεια (4 - 6h) εκδηλώσεων με την σταδιακή ομαλοποίηση pH αρτηριακού και εγκεφαλονωτιαίου υγρού και αποκατάσταση εγκεφαλικής αιματικής ροής σε φυσιολογικά επίπεδα
- Πιθανή εμφάνιση βλαβών λόγω επαναιμάτωσης στις προηγούμενα ισχαιμούσες περιοχές του εγκεφάλου

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Κεντρικό νευρικό σύστημα

- Ήπια κεφαλαλγία
- Ζάλη
- Ευερεθιστότητα
- Σύγχυση
- Οπτικές διαταραχές (π.χ. θάμβος όρασης)
- Δυσκολία στην ομιλία
- Διαταραχές της προσωπικότητας
- Σπασμοί

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Νευρομυϊκό σύστημα

- Αποτέλεσμα των ηλεκτρολυτικών διαταραχών
- Αρνητικοποίηση λευκωμάτων (λόγω αλκάλωσης) → αυξημένη σύνδεση με Ca^{2+} → χαμηλά επίπεδα ιονισμένου Ca^{++}
- Ενδοκυττάρια μετατόπιση φωσφόρου → υποφωσφαταιμία
- Μετακίνηση των Na^+ , K^+ και H^+ διαμέσου των κυτταρικών μεμβρανών → αύξηση ερεθισιμότητας κυτταρικών μεμβρανών
- Στη συμπτωματολογία μπορεί να συντελεί και η μειωμένη αιμάτωση του δέρματος

Αναπνευστική αλκάλωση - Σημειολογία

Νευρομυϊκό σύστημα

- Αιμωδίες
- Παραισθησίες (περιστοματικές και στα άκρα)
- Κράμπες
- Καρποποδικός σπασμός (σπασμός πηχεοκαρπικών και ποδοκνημικών αρθρώσεων)
- Θετικά σημεία Chvostek και Trousseau
- Χαρακτηριστικές ηλεκτροκαρδιογραφικές αλλοιώσεις
- Υπερδιεγερσιμότητα των μυών → αδυναμία και σπασμοί
- Τετανία

Καταληκτικά σημεία

- Η συχνότερη οξεοβασική διαταραχή σε βαριά πάσχοντες
- Σημαντικό εύρημα στο σύνδρομο συστηματικής φλεγμονώδους απάντησης και στη σηπτική καταπληξία
- Συνήθως υποεκτιμάται και θεωρείται γενικά μη επικίνδυνη για τη ζωή, εξαιτίας της λανθασμένης αντίληψης ότι είναι ασφαλέστερη ή τουλάχιστον προτιμότερη από την υπερκαπνία

Καταληκτικά σημεία

- Αυξάνει σημαντικά τη νοσηρότητα και τη θνητότητα, ειδικά όταν η $p\text{CO}_2 < 20-25$ mmHg σχετίζεται συνήθως με σοβαρή νόσο και αποτελεί κακό προγνωστικό σημείο
- Η σοβαρότητά της οφείλεται συνήθως και στη βαρύτητα της υποκείμενης νόσου (υποξαιμία, σήψη)
- Πρέπει να θεωρείται μια επείγουσα κατάσταση, δίδοντας έμφαση πρωταρχικά στην αναγνώριση και απομάκρυνση του υποκείμενου αιτιολογικού παράγοντα

ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

LARNACA GENERAL HOSPITAL

Σας ευχαριστώ πολύ

